

SKRIPTA – ORKESTAR

J. Brahms: Akademska uvertira, op. 80

Ova uvertira, zajedno s Tragičnom uvertirom op. 81 pripada kasnom Brahmsovom opusu. Napisana je u ljeto 1880 u znak zahvale sveučilištu u Wroclawu koje je dodijelilo Brahmsu počasni doktorat. Isprva je Brahms htio poslati samo jedno ljubazno pismo zahvale, no međutim je dirigent Bernard Scholz, koji ga je predložio sveučilištu, zatražio od njega cijelu simfoniju. Brahms je zamislio napisati jednu veselu uvertiru temeljenu na studentskim pjesmama kojih se sjećao iz doba vlastitog studiranja (kako je sam napisao u jednom pismu “a la Suppé”, misleći na poznatog operetnog skladatelja), koja završava apoteozom s pjesmom Gaudeamus igitur). Djelo je s velikim uspjehom prouzveo sam skladatelj na svečanom koncertu u siječnju 1881. u Wroclawu.

Liszt: 1. koncert za klavir i orkestar u Es duru

Ovaj koncert zauzima središnje mjesto u povijesti glazbe zahvaljujući ponajprije svojoj strukturi. Osnovne teme sva četiri stavka su naime izvedene iz istog, jedinstvenog materijala. Stavci su u izvedbenom smislu također povezani, te se izvode jedan nakon drugoga bez stanke. Koncert ujedno postavlja izvanredno visoke interpretativne i tehničke zahtjeve pred pijanista.

R. Wagner: Siegfried Idyll

U čast rođenja svojeg sina Siegfrieda Wagner piše ovu skladbu za komorni orkestar, čiji sastav je vjerojatno bio određen mogućnostima angažiranja muzičara. Wagner je naime zamislio prouzvesti djelo kao podoknicu svojoj supruzi Cosimi. To je i ostvario u Božićno jutro 1870. u vili u Tribschenu, u kojoj su tada Wagnerovi boravili. Djelo pored jedne poznate uspavanke (Schlaf Kindlein, schlaf), sadrži skup tema koje će kasnije Wagner koristiti u svojem Prstenu Nibelunga, osobito kao leitmotive samog Siegfrieda. U djelu se jasno vidi nova koncepcija vječne melodije u kojoj se izbjegavaju kadence.

Boris Papandopulo, Madame Buffault, opera

Ovu operu piše Papandopulo u suradnji sa svojim prijateljem Paulom Struckom, znamenitim njemačkim nadrealističkim slikarom i scenografom. Djelo je dovršeno 1972, ali sve do naše prouzvedbe nije bilo izvedeno. U njemu autori razvijaju priču o vlasnici muzeja ljudskih duša, koji uspije otkupiti na aukciji burzovni mešetar Gericault. Priča je alegorija pogubnog utjecaja kapitalizma na umjetnost i čovječanstvo, a ispričana je živim glazbenim jezikom koji uključuje polistilizam, parafraze jazza, dodekafonije i pop glazbe. Papandopulo se, kao skladatelj koji je iz političkih razloga bio gurnut na margine hrvatske kulture ruga tada prevladavajućoj avangardi, liberalnom kapitalizmu i tehnološkoj revoluciji.

Claude Debussy: Preludij za poslijepodne jednog fauna

Ovo neveliko orkestralno djelo je Debussy zamislio kao početak veće orkestralne suite koju nije nastavio pisati. Ono bi trebalo biti uvod u recitaciju čuvene Mallarmeove poeme Faunovo poslijepodne. U poemi Mallarme opisuje fauna koji žudi za nimfama, te ih želi uhvatiti. One mu izmaknu, i njemu preostaje tek da sviranjem frule zatomi svoju žudnju. Pjesma metaforički predstavlja susret umjetnika s Ljepotom koju ne može pojmiti, već može samo,

potaknut ljubavlju za njom, stvarati umjetnička djela. Debussy započinje djelo solom flaute, koja personificira fauna, da bi mozaičkim slaganjem motiva pripremio srednji dio skladbe, koji wagnerijanski dugačkom temom predstavio samu ljepotu. Sukladno pjesmi, ova tema se postupno gubi, i u trećem dijelu se evocira faunova flauta.

Djelo je prouzročeno s golemim uspjehom 1896, i preko noći je od Debussyja stvorilo korifeja francuske glazbe.

R. Strauss: Don Juan, op. 20

Ova simfonijska pjesma je nastala 1888. na predložak Nikolausa Lenaua. U njoj Strauss portretira Don Juana kao čovjeka progonjenog žudnjom za osvajanjem žena. U tom stalnom ponavljanju istog se otkriva apsurdnost takvog života, koji ne može završiti drukčije nego smrću-u završnom dvoboju Don Juan pušta da ga brat jedne od prevarenih djevojaka ubije. Strauss gradi veliki simfonijski stavak na dvije teme, od kojih prva predstavlja Don Juanovu žudnju za novim osvajanjima, dočim druga predstavlja Don Juana pobjednika. Na taj način Strauss dokida sukob programne i apsolutne glazbe gradeći kompoziciju koja podjednako uvjerljivo funkcionira na literarnom kao i na glazbenom planu.

Dio gradiva koji moraju znati samo puhači i udaraljkaši:

Program:

Mendelssohn: Uvertira u C duru

Hindemith: Simfonijska u B

Uhlik: Koncert za rog i puhački orkestar

Baranović: Suita iz baleta „Licitarsko srce“, drugi stavak

Gotovac: Simfonijsko kolo

Povijest puhačkog orkestra

Consort-sastav istovrsnih instrumenata

- Ovaj način muziciranja se razvio u visokoj renesansi
- Pojavljuju se stalne dvorske kapele zadužene za muziciranje tijekom svečanosti i tijekom gozbi
- Fanfare i consorti
- Dvorska-crkvena-narodna glazba
- I gradovi imaju svoje glazbenike-ceh trubača i hornista

Turska vojna glazba

- Turci su prvi koristili glazbu za zastrašivanje neprijatelja
- Vojni orkestri su bili ogromni, a sastojali su se od zurli i talambasa

Harmoniemusik

- Puhački sastav za muziciranje na dvorovima
- Najčešća primjena-muzika uz jelo

Francuska revolucija

- Ideologizacija glazbe
- Revolucija - Koncerti velikih puhačkih orkestara na Place de la Concorde

Mendelssohn: Uvertira u C duru

- Ovo djelo je inspirirano zvukom kapele koji je Mendelssohn čuo za vrijeme boravka u toplicama Bad Doberan 1824.
- Djelo je napisao u dobi od 15 godina, a pokazuje majstorstvo u vladanju zvukom puhača

Koračnica kao osnovna forma puhačkog orkestra

- U 19. stoljeću rast stalno plaćenih vojski i militarizacija društva vodi ka ustanovljavanju stalnih vojnih orkestara
- Koračnica postaje značajan čimbenik nacionalnog identiteta
- Rat između Austrije i Mađarske 1848 simboliziraju Radetzky Marsch Straussa oca i Berliozov Rakoczy marš
- Čajkovski piše Slavenski marš u ime Srba koji ratuju za oslobođenje od Turaka
- John Philip Sousa je ustanovio Marine Band, te napisao 135 koračnica

Puhački orkestri u Hrvatskoj

- Vilim Marković je kao voditelj Orkestra 5. armijske oblasti JNA obradio najznačajnija djela hrvatske glazbe nacionalnog smjera za potrebe vojnih orkestara koje je vodio
- 1991 se osniva Simfonijski puhački orkestar Hrvatske vojske koji pod mojim ravnanjem 1992-2000 naručuje i prouzvodi dvadeset novih djela hrvatskih skladatelja

Puhački orkestri danas

- U anglosaksonskim zemljama puhački orkestri djeluju kao sveučilišni sastavi
- U Japanu puhački orkestri predstavljaju jedan od najpopularnijih oblika zajedničkog muziciranja
- U ostalim zemljama oni uglavnom djeluju kao amaterski orkestri